

CRAIG BROWN

'Geestig, snel  
en onredelijk  
vermakelijk.'

THE TIMES



# The Beatles

HIER, DAAR  
EN OVERAL



BIOGRAFIE

# 1

Eén.

Twee.

Drie.

Vier.

In hun keurige zwarte pakken met stropdas dalen Brian Epstein en zijn assistent Alistair Taylor de achttien steile treden af naar een zweterige kelder in Mathew Street. Het is er ‘zo zwart als in een diep graf’, vindt Brian. ‘Vochtig en klam, en het stinkt.’ Hij heeft spijt dat hij is gekomen. Net als Taylor houdt hij meer van klassieke concerten in de Philharmonic, maar ze hebben hun nieuwsgierigheid niet kunnen bedwingen. Vier jonge musici slenteren het podium op. Brian herkent ze uit de familievriendelijke platenzaak die hij managet. Het zijn die jongens die altijd in de hokjes naar de nieuwste platen luisteren en met meisjes kletsen zonder ooit van plan te zijn iets te kopen.

In de pauzes tussen de nummers staan die nozems met hun gitaren tegen elkaar te schreeuwen en te schelden. Ze draaien het publiek de rug toe en doen alsof ze elkaar slaan. Taylor is geschokt – ‘alsof iemand je in je maag stompt’ – en is er zeker van dat Brian er ook zo over denkt.

‘Ze zijn vreselijk,’ zegt hij na het optreden.

‘Inderdaad,’ beaamt Brian. ‘Ze zijn vreselijk. Maar ik vind ze ook fantastisch. Laten we maar even dag gaan zeggen.’

George is de eerste Beatle die de man van de platenzaak ziet naderen.

‘Hé, hallo,’ zegt hij. ‘Wat brengt u hierheen, meneer Epstein?’

## 2

Andere groepen hadden een frontman en wie je favoriet moest worden was eigenlijk al bepaald. Iedereen koos Cliff Richard, niemand koos Hank Marvin. Iedereen koos Dave Clark, niemand koos Mike Smith.

Maar bij The Beatles had je opties. Je moest je lieveling zelf kiezen. Die keuze zei veel over wie je was. Wat hun Amerikaanse fan Carolyn See betreft: 'Je had Paul voor als je van androgyne schoonheid hield; John, als je op intelligentie en humor viel; George had een onbenoembare eigenschap die we later zouden herkennen als een spiritueel leven; en Ringo, de schutpatroon van mislukkelingen over de hele wereld.'

Linda Grant uit Liverpool, twaalf jaar oud, ging voor Ringo, 'maar ik weet niet waarom'. Ze herinnert zich dat er op school 'een brave hendrik was die dol was op Paul. George deed me niets. John leek me ontoegankelijk en intimiderend.'

Ringo was de Beatle voor meisjes zonder ambitie. Een keuze voor hem getuigde van enige realiteitszin. Iedereen wist dat de anderen bezet waren, maar bij de drummer had je misschien een schijn van kans. 'Als iemand naar mijn favoriete Beatle vroeg noemde ik altijd Ringo,' herinnerde Fran Lebowitz zich, die opgroeide in New Jersey. 'Zijn persoonlijkheid sprak me aan. Nog altijd trouwens. Bij de meiden op school was hij natuurlijk geen favoriet. Paul McCartney was veruit de favoriet. Hij was de knappe Beatle. Misschien wilde ik me met mijn keuze voor Ringo onderscheiden.'

Helen Shapiro was pas zestien, maar al een grote ster toen The Beatles begin 1963 als een van haar voorprogramma's met haar op tournee gingen.

Net als andere meisjes had ook zij een favoriet. ‘John was getrouwd, maar dat wist nog niemand. Dus ik was verliefd op hem, net als duizenden anderen... George was de serieuze. Hij vertelde me weleens wat hij wilde doen als hij rijk was. Hij hoorde me uit over de financiële kant van de zaak. Hij kan niet veel aan me hebben gehad, want geld zei me nog niets. Paul was altijd de woordvoerder. Ringo was de stille.’

Pattie Boyd ontmoette de vier Beatles toen ze was uitgekozen om in *A Hard Day's Night* een schoolmeisje te spelen. ‘Mijn eerste indruk was dat John cynischer en brutaler was dan de anderen. Ringo was vertederend, Paul was knap, en George was met zijn fluweelbruine ogen en kastanjebruine haar de aantrekkelijkste man die ik ooit had gezien.’ In tegenstelling tot miljoenen andere fans kreeg Pattie de kans om een paar stappen verder te gaan. Want, beste lezer, ze trouwde met George.

Zo was er voor elke smaak een Beatle. Als fan liet je iets van jezelf zien door er een te kiezen ten koste van de drie anderen. Ze symboliseerden de vier elementen: John was vuur, Paul water, George lucht en Ringo aarde. Zelfs hun vrienden schilderden hen in primaire kleuren af, zoals in grappen over een Engelsman, een Welshman, een Ier en een Schot. Het viel Carolyn See op dat de vier in *A Hard Day's Night* hun vaste typetjes speelden: ‘De innemende Paul, de geestige John, de bedachtzame George en de maffe Ringo.’

De acteur Victor Spinetti vertelde ooit dat hij tijdens de opnamen van *Help!* in Salzburg griep kreeg en het bed moest houden. ‘The Beatles kwamen me opzoeken in mijn hotelkamer. George was de eerste. Hij klopte aan, kwam binnen en zei: “Ik kom je kussens opschudden. Als iemand ziek in bed ligt, moet je altijd even zijn kussens opschudden.” Dus dat deed hij, en toen vertrok hij weer. Toen kwam John Lennon, die door de kamer marcheerde en steeds riep: “*Sieg Heil, Schweinhund!* De dokters zijn hier. Ze komen experimenten met je uithalen. *Sieg Heil! Heil Hitler!*” Toen ging hij weer weg. Ringo kwam binnen en ging bij mijn bed zitten. Hij pakte het menu van de roomservice en deed alsof ik een kind was en hij me voorlas: “Er waren eens drie beren: papa beer, mama beer en baby beer.” Hij ging weer weg. Paul deed de deur op een kier en vroeg: “Is het besmettelijk?” Toen ik bevestigend antwoordde, sloot hij de deur. Ik heb hem niet meer teruggezien.’ Paul gedroeg zich zoals zo vaak pragmatisch. Hij wist dat de opnamen zouden moeten worden stopgezet als hij of een van de anderen griep zou krijgen.

Brian Epsteins assistent Alistair Taylor zag hoe de bandleden omgingen

met het geld dat ze verdienden: ‘Brian gaf de jongens elke maand een financiële afrekening. Alles klopte precies, elke uitgave was verantwoord, en de stukken zaten altijd in een witte envelop. Ze reageerden allemaal heel anders. John maakte er een prop van die hij in zijn zak stopte. George keek meestal even. Ringo begreep er niets van en verspilde geen tijd aan pogingen om het te begrijpen. Paul opende de envelop en bleef urenlang in een hoek van het kantoor zitten om alles exact door te nemen.’

Naarmate ze ouder werden, werden de verschillen in hun karakters geprononceerder. Het was alsof ze voorgoed vastzaten aan de laatste gekke bek die ze hadden getrokken. Toen ze suggesties mochten doen voor beroemde figuren die de cover van het album *Sgt. Pepper* zouden sieren, noemde George een aantal Indiase goeroes en kwam Paul met allerlei kunstenaars, van Stockhausen tot Fred Astaire. John had ongebruikelijke en ronduit macabere ideeën: Markies de Sade, Edgar Allan Poe, Jezus, Hitler. En Ringo? Die zei dat hij zich prima kon vinden in de keuzes van de anderen.

De dynamiek van de band werd uiteraard bepaald door de contrasterende karakters van Paul en John. Geluidstechnicus Geoff Emerick observeerde die twee in de studio: ‘Ze hadden nauwelijks meer van elkaar kunnen verschillen. Paul was een pietje-precies, heel georganiseerd. Hij had altijd een notitieboekje bij zich, waar hij met een keurig handschrift songteksten en akkoordenschema’s in schreef. John was heel chaotisch. Hij liep altijd naar stukjes papier te zoeken waar hij in alle haast ideetjes op had gekrabbeld. Paul was geboren om te communiceren, terwijl John zijn ideeën vaak niet onder woorden kon brengen. Paul was een diplomaat, John een onruststoker. Paul was kalm en bleef bijna altijd beleefd, John was luidruchtig en soms heel grof. Paul was bereid lange uren te maken om zijn partijen te perfectioneren, John was ongeduldig en wilde snel door met iets anders. Paul wist meestal precies wat hij wilde en kon slecht tegen kritiek, John kon veel meer hebben en stond open voor wat anderen te zeggen hadden.’

John was kwetsbaar, veeleisend en sarcastisch, Paul was meegaand, in-nemend, prettig in de omgang. Maar volgens sommige mensen ging er achter die charme van Paul iets monomaans schuil, een zeker egocentrisme. Tony Barrow, die als pr-man voor de band werkte, had het gevoel dat ‘John de man was die herrie schopte, vooral in zijn contact met Epstein. Maar als ze een conflict hadden met Brian, liet Paul John het zware werk opknappen, en dan maakte Paul het af met verleiding. John kon Brian

soms echt aan het huilen maken. Paul werkte als een politicus die zijn invloed achter de schermen aanwendde om zijn zin te krijgen. John zette vaak een grote mond op om zijn slechte zelfbeeld te camoufleren... Paul beloofde mensen van alles: kaartjes, cadeaus. En dan liet hij het over aan mensen zoals ik om die beloften na te komen. Hij wilde overkomen als een weldoener, maar hij beloofde veel meer dan hij waarmaakte. Vanuit een pr-standpunt was hij ideaal om mee te werken: een charmeur, die meesterlijk was in het opbouwen van een imago. Hij is tot op de dag van vandaag een showman, van zijn beenmerg tot zijn vingertoppen. Hij voedt zich met de bewondering van zijn publiek.’

Paul met zijn babyface was nauwgezet, parmantig, diplomatiek, energiek, melodieus, gediensig, optimistisch, ondernemend, vrolijk, sentimenteel, bezorgd. John was hoekig, geïmproviseerd, sensitief, moeilijk, lui, dissonant, prikkelbaar, sardonisch, pessimistisch, in zichzelf gekeerd, stuurs, cool, wreed. Paul vond zichzelf een beminnelijk mens, John dacht niet dat er ooit iemand van hem zou kunnen houden.

Paul heeft eens geprobeerd uit te leggen hoe ze samen waren geworden wat ze waren: ‘John moest vanwege de manier waarop hij was opgevoed en zijn wankel gezinssituatie altijd hard en geestig zijn, altijd klaarstaan om dingen weg te moffelen. Hij moest altijd een snedig antwoord paraat hebben om te kunnen terugslaan. Mijn jeugd was veel gemakkelijker. Veel mensen om me heen, veel familie. Die Noord-Engelse sfeer van kopjes thee. Daardoor kon ik aan de oppervlakte heel meegaand zijn, mensen op hun gemak stellen. Met ze babbelen, aardig zijn. Aardig zijn kost geen moeite... In mentaal opzicht konden ze me niet makkelijk raken. Maar bij John... Zijn vader woonde niet thuis, dus dan werd het al snel: “Waar is je pa, hoerenjong?” En zijn moeder woonde samen met iemand. Dat heette toen nog “in zonde leven”, daar kon je John pijn mee doen. Er waren nogal wat dingen waartegen hij zich moest wapenen. Dat heeft zijn persoonlijkheid gevormd. Hij was op zijn hoede. Hij had grote onverwerkte problemen overgehouden aan zijn jeugd.’

De uitzonderlijke kracht, magie en schoonheid van de muziek van The Beatles komen voort uit de manier waarop die tegenpolen met elkaar verflochten raakten. Andere groepen waren rauw of melancholiek, progressief of traditioneel, plechtig of uitgelaten, volks of sexy of agressief. Maar op een album van The Beatles hoor je het menselijk bestaan in al zijn rijkgeschakeerdheid. John beschreef hun manier van componeren zo: ‘Paul kwam met iets wat licht was, en optimistisch, terwijl ik juist werd aange-

trokken door droefenis, conflicten, een bluesachtig rafelrandje.’ Het is dat wankele evenwicht, die spanning tussen strijdige levensopvattingen, die hun beste werk zo expressief maakt. Het is muziek die tegelijkertijd universeel is en specifiek.

Als tieners namen ze het schrijven van liedjes al heel serieus. Paul spijbelde vaak en dan zocht John hem op in het huis van de familie McCartney op Forthlin Road. Dan opende Paul zijn notitieboekje – blauwe regels op wit papier –, schreef ‘Another Lennon-McCartney original’ op de eerstvolgende lege bladzijde, en dan schreven ze samen een nieuwe song. Paul kon zich later niet herinneren dat er weleens middagen waren die niets opleverden: ‘We hadden nooit een vruchteloze sessie... We hebben in al die jaren nooit tegen elkaar hoeven zeggen: “Verdomme, we krijgen het vandaag niet voor elkaar.”’

Soms contrasteerden hun bijdragen aan een en hetzelfde nummer zo sterk met elkaar dat je haast zou denken dat ze hun eigen karikaturen wilden bevestigen. Als Paul met ‘*We can work it out*’ komt, ondermijnt John die woorden onmiddellijk met ‘*Life is very short*’. Paul zingt ‘*It’s getting better*’ en John laat nog even weten: ‘*Can’t get much worse*.’ En in ‘*A Day in the Life*’ moet John, die de kranten dwangmatig las, lachen om de man die ‘*blew his mind out in a car*’, terwijl lachebekje Paul wakker wordt, opstaat en een kam door zijn haar haalt.

Veel van hun nummers koppelen vrolijke melodieën aan duistere teksten of duistere melodieën aan vrolijke teksten. ‘*Help!*’, ‘*Run for Your Life*’, ‘*Misery*’ en ‘*Maxwell’s Silver Hammer*’ gaan over depressie, maar klinken als opbeurende deuntjes. De solonummers van de twee, die niet zijn ontstaan na een partijtje touwtrekken tussen twee concurrerende schrijffpartners, missen vaak die dimensie van andersheid. John viel vaak terug op zelfmedelijden, Paul op gekunsteldheid.\*

---

\* Veertien jaar nadat The Beatles uit elkaar waren gegaan, vertelde Paul aan Steve Grant van *Time Out*: ‘Ik weet dat ik mijn scherpte kwijt ben... De externe prikkel die ik nodig heb, die stimulans, die is er niet meer. Maar bedenk wel dat weerwoord van alle Beatles kwam. Als Ringo of George ergens tegen was, dan ging het eruit. Mijn werk is meer pop geworden zonder die externe prikkel. Logisch, want ik kan nu eenmaal goed uit de voeten met liefdesliedjes en meezingers.’ John vond het frustrerend dat zijn liedjes minder populair waren. ‘Het stoorde hem weleens dat Pauls nummers vaker werden gecoverd dan die van hem,’ zei Yoko in 2008 tegen Philip Norman. ‘Dan zei hij: “Ze coveren altijd de liedjes van Paul, nooit die van mij.”’ In 2019 vertelde Paul glimlachend aan Emily Maitlis van de BBC dat John woedend kon worden als hij in New York de lounge van een hotel binnenliep en de pianist hem een hommage bracht met een bloemrijke versie van ‘*Yesterday*’.

In de loop van de jaren gingen ze vaker los van elkaar schrijven. Maar ook toen werden ze nog altijd gemotiveerd door de behoefte om de beste te zijn. Ze bleven de goedkeuring van de ander belangrijk vinden. ‘Het was een ideale match,’ schreef de criticus Ian MacDonald. ‘Ze lachten om dezelfde dingen, dachten in hetzelfde tempo, respecteerden elkaars talent en wisten dat het zonder de onuitgesproken aandrang om elkaar te verslaan en te verrassen onmogelijk was om vitale muziek te blijven maken.’